כל קרבנות הצבור פרק תשיעי מנחות פה.

אלא לרבי יוחנן קשיא תנאי היא דתניא
א שבגג ושבחורבה מביא וקורא שבעציץ
ושבספינה אינו מביא כל עיקר: וכולן אינן
באות אלא מן המובחר בו': אמרי ליה
יוחנא וממרא למשה תבן אתה מכנים
לעפריים אמר להו אמרי אינשי ב) למתא
ירקא ירקא שקולי: מתני' ג אין מביאין לא
מבית הזבלים ולא מבית השלחים ולא מבית
האילן ואם הביא כשר ד כיצד הוא עושה
נרה שנה ראשונה ה) ובשנה שניה זורעה
קודם לפסח שבעים יום והוא עושה סולת
מרובה כיצד ו בודק הגזבר מכנים ידו
ז) לתוכן עלה בה אבק פסולה עד ח) שינפנה
ט ואם התליעה פסולה: גמ' כיצד עושה נרה
שנה ראשונה י) איבעיא להו היכי קאמר
נרה שנה ראשונה ושניה נרה וזורעה או
דלמא נרה שנה ראשונה ושניה זורעה בלא
נרה תא שמע דתניא אמר רבי יוסי אף חיטי
כרזיים וכפר אחים יא) אלמלא (א) סמוכות
לירושלים היו מביאין מהן לפי שאין מביאין
את העומר אלא מן השדות המודרמות
יב) והמנונרות לכך שבהן חמה זורחת ומהן
חמה שוקעת כיצד עושה נרה שנה ראשונה
ושניה חורש ושונה וזורעה קודם לפסח
שבעים יום כדי שתהא סמוכה לחמה ועושה
קנה זרת ושיבולת זרתיים וקוצר ומעמר
ודש וזורה ובורר וטוחן ומרקד ומביא אצל
גזבר וגזבר מכנים ידו לתוכה אם עלתה בה
אבק אומר לו חזור ונפה אותה שניה משום
רבי נתן אמרו גזבר סך ידו שמן ומכנים לתוכה
עד שמעלה כל אבקה קתני מיהת חורש
ושונה ולטעמיך מתניתין לא קתני שונה
ברייתא

אלא לרבי יוחנן. דאמר לא קדש והא הכא לדברי הכל קדש (ב) כחורבה עכורה וכל הני תע"פ שאינן מוכחרים כ) (דהא), לדברי הכל מביא וקורא: תנאי היא. דאיכא תנא דאמר שבעציץ ובספינה אינו מביא והוא הדין לתמרים שבהרים ובשבעקים ורבי יוחנן דאמר כי האי תנא: ג"ל יוחנא וממרא. דאמר כמשפים של מלרים למשה רבינו כשהמציל לעשות האותות לעיני פרעה שהיו מכוונין שהיה עושה אותם על ידי כשוף: מכן אפה מכנים לעפרייס. עפרייס שהוא מקום הרבה בטיחה אתה מביא לשם תבואה למכור כתמניה כך אתך מלרים שהיא מלאה כספים אתה בא לשם לעסוק בכספים: אמר להם למתא ירקא ירקא שקול. לעיר שגדל שם ירק הרבה הבא ירק שלך למכור לפי שמתקבלין שם הכל לקנות. הם אמרו לי דברי לעגנות והוא הדין לשם בעניים: מתני' לא מביא מובל. מעבה הבריכה לובל: ולא מביא הלילן. מעבה שיש בו אילנות לפי שהאילנות עושים לה לל ואין התבואה גדלה יפה: כיצד הוא עושה. לשדה שמביא ממנה קלח: נרה שנה ראשונה. ומעיתה בורה: [וזורעה] קודם לפסח ע' יום. שבכר יש כח לתמה שורחת עליה: כיצד הוא בודק. שלא יהא אבק אבק בכלח: גמ' כרזיים. של אותו מקום: אלמלא אין סמוכות לירושלים. הרבה והן עומדות בין ההרים ה) דכתיב (תהלים קכה) ירושלים הרים סביב לה: היו מביאין. לפי שהן עומדות בלרים: המודרמות. שבכלרים: שבהן חמה זורחת. מרוחות המנונרות. מרוחות הרבה לכך ו) [וזורעה קודם לפסח שבעים יום. שבכר מתחלת החמה לזרוח בקבן מוכחית בעוית ג) וכשזורחת מוסך העמוד מיד לדרום וכל היום היא זורחת לדרום: סך ידו שמן ומכנים. בכלח וכך בוקה יפה שאם יש בה אבק מידבק בשמן: קפני מיפא ושניה הורש ושונה. חוזרעה ותפשוט מהא מתני' דבשניה נמי נרה: וליטעמיך. היכי תפשוט הא כמתניתין לא קתני שונה

רש"י כת"י

אלא לר' יוחנן קשיא. [דאמר] פירות [שבעמקים לא קדשו] בכנוסים [דהא בכירלן] לזו לזני [מנלי דקדש בכוסים] הכא [מהנגלן בגג ובחורבה ובספינה]: תנאי [היא]. דאיתא] תנא דאמר [כוותי'] דר' יוחנן: שבגג. גג המערב שהם מעלין: שבחורבה. חורבה עכורה שהם מעלין מביא וקורא: שבעציץ ושבספינה אינו מביא כל עיקר. דרעים ניעכו דומיא דתמרים שבהרים לר' יוחנן: יוחנא וממרא. הם חרעומי מלרים אמרו למשה כהיה עושה [המופתים] תבן אתה מכנים לעפריים משל הוא שהמביא תבן למכור לעפריים משונע הוא שיש שם תבן הרבה ומתמיהין אף אתה עושה מכשפות [מלרים] ואין מכשפים במלרים כמותינו: למתא ירקא ירקא שקול. לעיר שגדל בה הרבה ירק [תביאו] ירק לשם למכור שכל הלרון לקנות נפנה לשם כלומר [אתא] נמי שפיר עביד [דאתאי למתא]: מתני' אין מביאין. עומר [ושתין הלחם]: לא מביא הובלין. מעבה [שלבורה] [שלבריכה] לובל שמא לא מדבלה כל לרכה ומעכלו כל פירותיה כמותן. ל"א שהובל מבאים ומקבלל טעם הפירות: ולא מביא הלילן. מתביאה שבין האילנות מפני שהאילנות יוקנים [אם] הקרקע ומכחישים את הזרעים: נרה. חורם ואינו זורע: ובשניה וזורעה. להיות חרוסה פעמים: קודם לפסח שבעים יום. מפרש בגמרא: כיצד בודק. את הסולת אם מעופה כל לרכה אם לאו: עלה בה. בידו: אבק. קמח דק וגרוע הוא: גמ' ושניה וזורעה בלא נרה. שלא היה נרה בראש השנה לבד מן החרישה שחורש בשעת זריעה: כרזיים וכפר אחים. [שמות] מקומות הם: אלמלי סמוכות לירושלים. שהיא ההרים כדכתיב ד) ירושלים הרים סביב לה וכהרים חמה מקדדת ומשבית את הפירות כדכתיב [דברים לג] ומתגד מבואות שמש היו מביאין מהן. ל"א אלמלי סמוכות לירושלים דאין מעבירין על המצות כדאמרי' בפרק ר' ישמעאל [לעיל סד:]: המודרמות. שעומדות בדרומה של ארץ ישראל שהחמה כל ימות החורף רוב היום היא עומדת בדרום: והמנונרות. כמו מיני לכם ניר ה) שנחכם לשם שמר: ומהם חמה שוקעת. סמוך לשקיעתה זורחת עליהם כדקי"ל הולך [אל] דרום ויניח מקופת עכת חמה זורחת בקבן דרומית מזרחית ושוקעת במערבית דרומית ומכאן ואילך עומדת [מערב] [חמה] כמוהו ומתרחקת מן הדרום ועמוד החמה זורח על הדרום וכל היום כולו מחכת ומולכת לדרום ומתחקת את התבואה: פפחא סמוכה לחמה. לגבורת החמה כיום שכשנחשך לגד [כפון] כימות הקיץ החמה מתגברת ומולכת ומש"ה לא הי' זורעה בתחלת התקופה שאין החמה בגבורה: קנה זרת ושיבולת. דאם השיבולת ששם (החטים) [הגרעינים] זרתיים: קפני מיפא ו). משמע נרה אף בשניה והיינו נמי מתני' וש"מ הכי קתני מתני' נרה לראשונה ושניה: ולטעמיך. דפשטת לתמתיתין מיהת קא קתיין אהדדי דהכא שונה דמשמע שתי פעמים נרה בשניה

ועוד הניא רבינו שמואל מהא דתניא בתוספתא דשביעית הטומן את הלוף בשביעית ר"מ אומר טומנו בעציץ כדי שלא יצמח ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר (ירמיה לב) ונתתם בכלי חרס למען יעמדו ימים רבים ונראה לר"ת דבשל חרס מהניא נקיבה אבל בשל עץ אפי' נקוב לא מהני מידי ופפינה דגיטין (דף ז: ופס) בשל חרס ובנקובה ואין המים באין בה שהעפר נדבק ועשה רגבים וסותם את הנקב והא דלא משני הכא גבי ספינה כאן בנקובה כאן בשאינה נקובה משום דהיינו שינוי דעביד ולא למנען בספינה חידוש אחר ועוד דמה שיטול להעמיד בספינה של עץ מעמיד משום דסתם ספינה לאו דחרס וניחא דאמת בכל הנהו כולהו בחרס דווקא דמדה של מוליא משקה וכונס משקה אשמן גבי חרס כדתנן בפרק בא סימן (נדה מט.) כל כלי חרס שהוא מכנים מוליא ויש שהוא מוליא ואינו מכנים ואמרי' בגמרא מכנים פסול למי חטאת ופסול משום גיסטרא מוליא כשר למי חטאת ופסול משום גיסטרא וכן מדות דמוליא זיח ומוליא רמון תנן במסכת כלים גבי כלי חרס אבל של עץ שיעורו לעולם כרימונים כדתנן (פרי"ז מ"ב) כל כלי בעלי בתים שיעורן כרימונים ומיהו לפי' זה נמי לא הוי דומיא דאיכן שיעורי דנקיט בריאה ההוא דמניא וקורא ותחילה היה רגיל ר"ת לפרש דבשל עץ אפי' נקיבה לא בעי דמתלחלח מן הקרקע יותר משל חרס ונקיט השתא בריאה ההוא דמניא וקורא כמו באיכן ולכולהו לישני דפריסית היה יכול לתרן כאן ספינה אספינה לא קשיא הא רבי יהודה הא רבנן אי נמי כאן בגושאה כאן בשאינה גושאה והתם בגיטין דפריך תני חדא המניא גט בספינה כמניא בא"י ותניא אידך כמניא בחולה לאדם ומשני הא רבי יהודה והא רבנן הוה מצי לשנויי כאן בשל עץ כאן בשל חרס א"ג כאן בנקובה כאן בשאינה נקובה ושמא יש לחלק דהתם נהי דהיכא דאינה גושאת לרבי יהודה מדחשיבא חולה לאדם לענין מעשר ו) ודחשיבא נמי חולה לאדם לענין גט היינו משום דכיון דשם חולה לאדם על המקום צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם ואע"ג דהכימי וגמירי כדי שלא תחלוק במדינת הים אבל כשהיא גושאת לרבי יהודה אי לתנא קמא אפילו בשאינה גושאת כיון דשם אדם ישראל על המקום אע"פ שחתמת שאין הכלי ניקב ז) (כמו ספינה) אינו חייב במעשר לא יתכן בשביל כך כחולה לאדם לענין גט: תנאי היא. מימה אכתי קשיא לר' יוחנן מגג וחורבה ואין לומר דגג וחורבה לא דמיא למתניתין דהא בכולה שמעתין משמע דמגג וחורבה נמי פריך מדקאמר קתני מיהא שבגג ושבחורבה כו' ועוד קאמר בשלמא לר"ש בן לקיש גג אגב לא קשיא משמע אבל לר' יוחנן קשיא: אין מביאין כו'. בכל המנחות קאמרינן אע"ג דזורעה קודם לפסח שבעים יום היינו משום עומר דהא קתני כילד בודק הגזבר מכנים ידו לתוכה אי בעומר דווקא הוה ליה למימר שלוחי ב"ד לכך אמרינן בגמרא אף חיטי כרזיים וכפר אחים משמע חיטי ממש והיינו במנחות אף על גב דמסיים בה לפי שאין מביאין את העומר הכי קאמרינן כי היכי דעומר אין מביאין כך במנחות יש לחזר אחר הסמוך לירושלים ותדע מדקתני ומעמר ודש ובעומר לא שייכא דיסה דהא תנן (לעיל דף פו.) בקנים ובקולמות חובטין אותו כדי שלא יתמעך ומיהו קנה נראה בחיטי כרזיים לאו חיטי ממש אלא עיר אחת שאמה חיטי כרזיים ומשום עומר דלא מיסתמיט בשום דוכתא דליבאי בחמות מן הקרוב לירושלים: מודרמות. פי' בקונטרס בדרומה של ירושלים י) ונראה לפרש דמיירי במשופעות לצד דרום שאז חמה זורחת בהן יותר ואין לחוש בחיזו רוח של ירושלים: וזורעה קודם לפסח שבעים יום. תימה דבפרק המקבל (ב"מ קו: ופס ד"ה ויקימא) תניא ר' מאיר אומר חלי תמרי מרחשון וחלי כסליו זרע [כו'] ר' יהודה היה מונה ממרחשון והשתא מאן מיקל בכולהו תנאי ר"ש וכולי האי לא מיקל דלא משיך זמן זרע עד שבט וי"ל דה"מ חיטין אבל שעורין משיך זמן זריעתם עד אדר דתמוכה החם דפריך מהכא תנאי אר"ש בן לקיש דאמר זרעה ולא לאמה כל עידן זריעה זרע לה וחזיל ועד כמה אמר רב פפא עד דאתו מריסי מדבכרא וקיימא כימה להדי ריסייהו ופי' שם בקונטרס דהיינו לאחר תשעה שעות ביום קרוב לסוף העשירית דכימה שהיא בזנב העלה כדאמרי' בפ' הרואה (ברכות דף נח:) קיימא להדי ריסייהו בראשא הרקיע שנראה לכל אדם כאילו על ראשו הוא והן יומי אדר ו) שגלגל קבועים בו י"ב מזלות וסדרן טש"ת סא"ב מע"ק גד"ד ולעולם ששה עולין וששה יורדין בגיסן לעולם בתחילת עמוד השחר עולה מחמיל לעלות ומחזיק בשקוע וכ' שעות המזל שוהה לעלות לאחר כ' שעות העולה גמר עלייתו

והשוקע

מסורת הש"ס

א) ל"ל דלא נרש מחורבה עכורה כו'. ל"ק, ב) ל"ל מ"ר. ג) ל"ק דרומית, ד) תכלים קכה, ה) הושע י, ו) [ל"ל מיהא חורם ומחוכר], ז) ל"ל תשיעה נמי כו'. ל"ק, ח) ל"ק מ"ר, ט) ל"ל לפי שבגלגל קבועים כו'. ל"ק.

הגהות הב"ח

(א) נב' אלמלא שהן סמוכים:

מוסף רש"י

אין מביאין. סולת למנחה. לא מבית הזבלים וכו'. ממני שתעולה שלהן אינה מן המיוחד: שמות יא ו.

רבינו גרשום

אלא לר' יוחנן דאמר אם הביא פירות שבעמקים ושבהרים לא קידש והא הכא לדברי א) הכל קידש לדברי הכל מביא: תנאי היא דאיכא דאמר אין מביא כל עיקר והיא הדין לתמרים שבהרים [ופירות שבעמקים]: מכמה וועוא אלפא לסולת. מן המובחרים מכולם להביא מהן סולת. אלפא לסולת. כמו האלף שהיא ראש לכל האחיות כך אלו שנים ראש לכל המקומות להביא מהן סולת: אמרו יוחני וממרא ראשי הכשפים למשה תבן אתה מכנים לעפרים. כלומר עפרים שהוא מקום הבואה הרבה אתה מכנים לה תבן והיא כולה מלאה תבן. כך לארץ מלאה כשפים אתה מביא כשפים: אבר להו אמרי אנשי למתא ירקא ירקא שקול. לבדינה שמוכרין שם ירק הבא ירק ששם מתקבצים הכל לקנות: לא מבית הזבלים. משדה שצריכה זבל: ולא מבית השלחים. משדה שצריכה להשקות הדיר: ולא בשדה שיש בה אילנות שהחבואה כחושה: כיצד הוא עושה לשדה שמביא ממנה סולת בשנה ראשונה נרה ומניחה כן ובשנה שניה זורעה קודם לפסח ע' יום שכבר יש כח בחמה שזורחת עליה: וכיצד בודק שלא יהא אבק בסולת מכנים ידו וכו': אילמלי שהן סמוכות הרבה לירושלים והן עומדות בין ההרים בעמק כדכתיב ירושלים הרים סביב לה: היו מביאין מהן. לפי שהן עומדים בדרום: מן שדות המודרמות. שהן בדרום שהחמה זורחת בהן כל היום: דמנוניות לכך להביא מהן סולת. וזורעה קודם לפסח ע' יום שכבר קרבה היא להנין בקבן מזרחית דרומית וכשזורחת מושך העמוד מיד לדרום וכל היום נמצא חמה בדרום: סך ידו שמן ומכנים בסולת דבהכי בודק שפיר אם יש בה אבק מידבק בה: קתני מיהא ושניה חורש ושונה וזורעה תפשוט מיהא כתני' דבשניה נמי נרה: ולטעמיך היכי תפשוט ב) מתני' ולא קתני שונה:

עין משפט נר מצוה

יא א מי"י פ"ב מהל' כסרים הלכה ט:
יב ב מי"י פ"ו מהל' תרומות מזבח הלי יב:
יג ג מי"י שם פ"ז הלכה ד:
יד ד מי"י שם פ"ו הלכה יב:
טו ה מי"י שם הלכה יא:

שיטה מקובצת

א) למתא ירקא כו'. לעיר שיש בה הרבה ירק שם באים כל העולם ליקח ורוב פעמים נמכר כל ירק שבאותה עיר מפני רוב הלוקחים ותמכור ירק שלך בשוב אף אני בא לכאן לפי שהבל באים לראות בשפים (ריבינו) [ויבואו] לראות שלי הטובים משלכם ולפי דבריהם השיב להם: ב) ראשונה ובשניה זורעה: ג) ידו לתוכה: ד) עד שקנקנה: ה) ראשונה כו': ו) אלמלי: ז) והמנונרות. [גירסתו] א) המבוצרות לכך לשם עומר לפי שבוצרים אותו בשוב לפי שרוצים להביא תבואה יפה לעצוה: ח) ההרים שבעמק: ט) לכך להביא מהם סולת הסיד: י) ירושלים. ולא נהיא שאפי' תהא בדרומה יכול להיות בשוב שאין החמה זורחת עליה בגון שפשופעת לצד צפון ונראה:

א) ל"ש דבלילה לא שיך בתנחה ועוד דקנילה וחלפי לשמה כעינן ותולי דעש"ס ול"ל המנונרות לכך לשם עומר לפי שחוכשים אותו כעוב וכו'.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com